

IN MEMORIAM – ERNEST FIŠER (1943. – 2024.)

Ernest Fišer ostavio je dubok trag u hrvatskom književnom i kulturnom životu, posebno na području sjeverozapadne Hrvatske. Jedni će ga pamtili kao pjesnika, drugi kao urednika knjiga i časopisa, treći kao esejista i kritičara, četvrti kao publicista, peti kao voditelja institucija i udruga, šesti kao pokretača i/ili organizatora manifestacija i nagrada... moglo bi se i dalje nabrajati... Bio je vrlo angažiran na različitim poljima, vječno u kojekakvim dogovorima, projektima i inicijativama, u koje je osim iskusnih i afirmiranih suradnika uključivao i početnike, kakav sam bio i sâm kad me pozvao na suradnju u časopisu *Kolo* koji je uređivao, a poslije i u druge svoje aktivnosti. Zahvalan sam mu na tome, kao, vjerujem, i mnogi drugi kojima je otvorao različita vrata. Velik dio njegovih djelatnosti bio je povezan sa zavičajem. Kao i još uvijek neprežaljeni Dragutin Feletar, inače Fišerov bliski prijatelj, cijeli život gajio je svijest kako njegov zavičaj nije manje vrijedan od razvikanijih gradova ili regija. A da bi se to pokazalo/dokazalo i drugima, trudio se afirmirati vrijednosti Međimurja, Varaždina, Podravine i cijelog kajkavskog područja, a ponajprije umjetnike i ostale zaslužnike iz prošlosti i suvremenosti. Usto, vlastitim je stvaralaštvom, pogotovo pjesničkim, nadograđivao ne samo zavičajnu nego i nacionalnu kulturnu baštinu.

Fišer je rođen 2. svibnja 1943. u Zagrebu, a djetinjstvo je proveo u Maloj Subotici i Čakovcu, gdje je polazio osnovnu školu, dok je gimnaziju završio u Varaždinu. Studij likovnih umjetnosti završio je na tadašnjoj Pedagoškoj akademiji u Čakovcu (danas odsjek Učiteljskog fakulteta u Zagrebu), a studij tadašnje jugoslavistike i filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Magisterij znanosti iz područja

filologije stekao je na Pedagoškom (danas Filozofskom) fakultetu u Osijeku. Radni vijek započeo je kao prosvjetni djelatnik, a zatim je radio kao arhivist, novinar, urednik i voditelj više ustanova.

Prvi radni ciklus, od sredine 1960-ih do početka 1980-ih, proveo je u Čakovcu, gdje je radio kao novinar lista *Međimurje* te urednik novoosnovane tamošnje radijske stanice. Kao urednik u Kulturno-prosvjetnom društvu »Zrinski« te u Tiskarsko-izdavačkom zavodu »Zrinski« u tom je razdoblju priredio i predgovorima/pogovorima popratio stotinjak knjiga suvremenih hrvatskih pisaca. U Čakovcu je, između ostalog, krajem 1960-ih uz Dragutina Feletara i Tomislava Đurića inicirao obnovu izlaženja *Međimurskog kalendara*, transformirajući ga zatim u *Kajkavski kalendar/kolendar*. Komunistički je režim tu publikaciju 1971. zabranio zbog navodnog nacionalizma, no iako kratkotrajan, kalendar je bitno doprinio oživljavanju kajkavskog stvaralaštva na svim razinama.

Krajem 1970-ih Fišer završava svoju radnu dionicu u Čakovcu te od tada do umirovljenja djeluje u Varaždinu. Tamo je, između ostalog, bio ravnatelj tadašnjeg Narodnog kazališta »August Cesarec« (danas Hrvatsko narodno kazalište Varaždin) te Gradske knjižnice i čitaonice »Metel Ožegović«, a od 1991. pa do

Sl. 1. Ernest Fišer kao govornik na predstavljanju zbirke pjesama našeg neprežaljenog akademika Dragutina Feletara, koji mu je bio najbolji i najodaniji prijatelj (u Koprivnici 2021. godine)

umirovljenja 2011. bio je ravnatelj te glavni urednik regionalnog tjednika *Varaždinske vijesti*, gdje se kontinuirano javljao i različitim publicističkim prilozima.

Prvim pjesmama javio se u *Poletu* i drugim časopisima krajem 1950-ih. Upečatljiviji ulazak na književnu scenu označile su prve tri pjesničke zbirke, *Nagrizeni andeo* (1965.), *Drugi silazak* (1968.) i *Ishodišta* (1972.), a treba im pribrojiti i zbirku *Majstori zebnje*, koja je objavljena 1982., ali je napisana do 1975. U tim zbirkama Fišer se poetički približio poetici krugovaša i razlogovaca, utemeljenoj na tematizaciji čovjekove *bačenosti u svijet* i njegovu osjećaju osamljenosti, tjeskobe i ugroze, odnosno pitanjem odnosa pjesnika i jezika, izrecivog i neizrecivog. Bliskost razlogovcima očitovala i kroz korištenje forme pjesme u prozi. Fišerov specifikum u odnosu na misaono-filozofičnu apstraktnost spomenutih poetika ipak se ponegdje očitovao u izraženijoj intimističkoj i pogotovo zavičajnoj okrenutosti, koja se uskoro realizirala i na jezičnoj razini, okretanjem kajkavštini.

No, prilikom povezivanja zavičaja i dijalekta ipak treba biti oprezan, pogotovo kada govorimo o najboljim primjerima suvremenog hrvatskog dijalektalnog pjesništva, kojem korpusu Fišerovo kajkavsko pjesništvo svakako pripada. Naime, ne mora dijalektalna poezija biti zavičajna, kao što ne mora ni zavičajna poezija biti dijalektalna. A kada se ta dva pojma – zavičaj i dijalekt – i spoje, moguće je pronaći originalne, pa i inovativne pristupe. Znao je to vrlo dobro Fišer, koji se prilikom odluke da počne pjesnički isprobavati kajkavštinu nije odlučio za nasljeđivanje uvriježenih dijalektalnih obrazaca, nego je nastavio vlastitim putem, koji je u dijalektalnim okvirima bio potpuni *novum*.

O čemu je riječ? Poslije spomenutih prvih četiriju zbirki standardnojezične poezije Fišer 1978. objavljuje knjigu pjesama pisanih kajkavštinom, naslova *Morje zvun sebe*. Prelazak sa standardnojezične štokavštine na nestandardnojezičnu kajkavštinu za Fišera tada, osim jezičnog, još uvijek nije predstavljao i radikalno tematsko-stilski prijelom. Naime, i u toj kajkavskoj pjesničkoj zbirci još uvijek prevladava egzistencijalistička misaonost s primjesama filozofičnosti, a još je važnije to što je zadržao formu pjesme u prozi. I dok je to za Fišera najvećim dijelom predstavljalo samo nastavak do tada već konzistentno izgrađene poetike, u kontekstu kajkavske poezije bila je to novost, pogotovo na razini forme. Fišerova zbirka *Morje zvun sebe* bila je, naime, prva kajkavska, i uopće dijalektalna, zbirka pjesama u prozi. Rekli bismo, bio je to mali korak za Fišera, ali velik za dijalektalnu poeziju.

Fišer se u tom smislu svojom prvom kajkavskom pjesničkom zbirkom pridružio onim pjesnicima koji su otprilike u isto vrijeme kajkavsku poeziju povelili novim putevima, odvojivši je konačno od nekreativne imitacije međuratne dijalektalne poezije, odnosno od pojednostavljenog shvaćanja domjanićevsko-gervaisovske zavičajnosti ili slijepog oponašanja krležijanske socijalnokritičke orijentacije, a da o pjevnosti međuratne dijalektalne lirike i ne govorimo. Osim kroz formu pjesme u prozi, Fišerov odmak vidljiv je kroz napuštanje idilične zavičajne slikovitosti i opredjeljivanje za »slikanje unutarnjih pejzaža«, kako je to nazvao Joža Skok. U svakom slučaju, spoznajno i refleksivno orijentirana, opremljena mahom apstraktnim motivima te filozofskim pitanjima, pritom pisana u formi pjesme u prozi, Fišerova je kajkavska poezija bitno doprinijela širenju koordinata (suvremenog) kajkavskog pjesništva.

Nakon *Morja zvun sebe* Fišer se kajkavskim pjesmama nije često javljao. Nekoliko novih kajkavskih pjesama nalazimo u pretežno standardnojezičnoj zbirci *Sjeverozapad* (1981.) te u knjizi izabranih pjesama *Pohvala tihom slogu* (2003.), koju je priredio Skok. Između tih dviju zbirki objavio je i standardnojezičnu pjesničku knjigu *Otisci* (1989.). Ukupna Fišerova kajkavska pjesnička bilanca, uz dodatak novih kajkavskih pjesama, predstavljena je 2013. u zbirci *Macbeth na fajruntu*, koju je također priredio Skok. U toj knjizi, koju bismo mogli nazvati *summa fisheriana kajkaviana*, vidljiv je put Fišerove kajkavske poezije od pjesme u prozi, misaonosti i apstraktnosti u najranijim kajkavskim pjesmama, do rimovanih stihova i soneta te zavičaja i intimizma u najnovijim. Ipak treba naglasiti da je premještanje motivskih i stilskih težišta zadržalo specifičan, fišerovski dodir, koji se opire pojednostavljivanju i banaliziranju, što Fišera čini jednim od najvažnijih suvremenih kajkavskih pjesnika.

Poslije *Macbetha na fajruntu*, Fišer je objavio još dvije zbirke standardnojezične poezije, *Doba nevremena* (2016.) i *Preludij za anginu pectoris* (2017.), u kojima angažirano progovara o negativnostima suvremenog doba, kao što su bijeda duha, opsjednutost vlašću, spektakularizacija svega, potro-

šačko ludilo, ekološke katastrofe, korupcija, plutokracija itd. Izbor iz cjelokupnog Fišerova pjesničkog stvaralaštva, pod naslovom *Trošenje nade*, 2019. priredio je Davor Šalat.

Uz spomenute zbirke pjesama, objavio je i knjige eseja o suvremenoj književnosti *Dekantacija kajkaviana* (1981.) i *Korifeji i nastavljači* (2018.), a priredio je i prvu *Antologiju dječjeg kajkavskog pjesništva* (1967.). Iz područja likovnih umjetnosti objavio je knjige *Barokni iluzionizam Ivana Rangera* (1977.) i *Slavko Stolnik* (1985.), a suautor je i knjiga *Varaždinske barokne večeri* (1995.), *Novinstvo Varaždina* (1995.) itd. Eseje, kritike i publicističke članke rasute po različitim časopisima i zbornicima teško je i izbrojati. Osim kao urednik brojnih knjiga, uređivao je varaždinski časopis za kulturu *Gesta* (1982. – 1988.), zagrebački časopis za književnost, umjetnost i kulturu *Kaj* (1991. – 1993.) te od 2009. do smrti književni časopis *Kolo* Matice hrvatske. Bio je dugogodišnji član kulturnih i ostalih udruga, kao što su Društvo hrvatskih književnika, Matica hrvatska, Hrvatsko novinarsko društvo i Družba »Braća Hrvatskog Zmaja«.

Za svoj rad dobitnik je više nagrada. Nagradu »Maslinov vijenac« dobio je 2014. za svoj cjelokupan pjesnički rad, a za zbirku kajkavskih pjesama *Macbeth na fajruntu* osvojio je iste godine nagrade »Fran Galović«, »Katarina Patačić« i »Dragutin Tadijanović«. Za zbirku pjesama *Preludij za anginu pectoris* osvojio je Nagradu »Tin Ujević« (2017.). Nagrađivan je i za novinarki rad. Tako je 1995. dobitnik godišnjih novinarskih nagrada »Zlatno pero« i »Zlatna kartica«, a 2003. dobitnik je medalje »Milan Grlović« za iznimne zasluge za Hrvatsko novinarsko društvo. Odlikovan je Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge za kulturu (1996.) te je 2003. dobio Nagradu grada Varaždina za životno djelo. Pjesme su mu prevedene na više stranih jezika te je zastupljen u desetak antologija hrvatskog pjesništva, kao i u više leksikona i enciklopedija.

Ernest Fišer preminuo je 7. studenoga 2024. u 82. godini života, a pokopan je na gradskom groblju u Čakovcu. Cijeli život trudio se da vrijednosti zavičajne i nacionalne kulture dođu na vidjelo i da ne budu zaboravljene, a i sam je tome korpusu dao nemali prilog. Sada je na nama da to ne zaboravimo.

Mario KOLAR